

Historien bak en gammel plateetikett

En jazzplate innspilt i 1922 bærer etiketten Nordskog. Bak denne framtrer en norsk-amerikaner, som hadde et svært fargerikt livsløp, med hovedelementer opera, elektronikk og politisk aktivisme, ikke uten mørke sider. La jazzen være innfallsporten.

Jazzens vugge sto i New Orleans, men den første plateinnspilling med fargede New Orleans musikere fant sted i California i 1922. Det var et band ledet av trombonisten «Kid» Ory, som var sentral i utviklingen av den kollektive improvisasjon som element i jazz.

Platen bar etiketten Sunshine Records med artistnavnet «Ory's Sunshine Orchestra», og på den ene siden kan en høre hans komposisjon «Ory's Creole Trombone». Platen kostet den gang 75 cent, men i dag er man heldig dersom man finner et antkvarisk eksemplar til under 350 dollar. På noen eksemplarer er denne plateetikett limt over en annen etikett, som forteller at artistnavnet er «Spikes Seven Pods of Pepper Orchestra» og utgiver er «Nordskog Phonograph Recording Company». Det viser seg at dette var et plateselskap i Santa Monica, etablert i 1921 av Andrae B. Nordskog og ledet av han. Hvem er så denne Andrae? Var han norsk?

Det viser seg at hans døpenavn er Arne Andreas, født i Story City i Iowa i 1885, med norske foreldre, Sivert Nordskog og Bertha Johanson. Faren var slakter og kom fra Sveio i Hordaland. Arne hadde en god røst, og gjorde seg tidlig bemerket med sang i kirker og på festivaler, med tilnavnet «The Norwegian Tenor». Samtidig viste han stor interesse for elektronikk, og i unge år deltok han i utbygging av trådløs telegrafi og forbedring av signalsystemer for jernbanen, der han tok ut patenter. Han flytter så vestover til Stillehavskysten, der han får arbeid som elektriker i et telefonkompani i Seattle. Han ser også ut til å ha utnyttet sin kompetanse på annet vis, siden han i november 1913 blir arrestert for å ha tappet telefonlinjen til et detektivbyrå han tidligere var ansatt i, på vegne av sin nye oppdragsgiver. Siktelsen ble imidlertid frafalt av mangel på bevis. Han utnyttet også sitt talent som sanger i Seattle Standard Grand Opera, samtidig som han tok timer i stemmebruk hos en professor Edmund Myer. Han er nå gift med sin Daisy og har en datter. Etter et par år knyttet han seg til det omreisende ensemblet Knickerbocker Light Opera som ledende tenor. Han finner så ut at mulighetene for karriere er større i Los Angeles-området, og i 1916 flytter familien til Santa Monica. Arne har for en periode arbeid som «chief cable clerk» i Southern California Telephone Company, men samtidig bygger han ut sitt musikalske engasjement og et nettverk. Han etablerer «Nordskog Music and Fine Arts Studio», der det undervises i stemmebruk, og der konen Daisy er aktiv som akkompagnatør. I reklamen lokkes det med «Nordskog Miracle Voice Method». Han etablerer og leder et filharmonisk selskap, som årlig står for et stort antall musikalske arrangementer i Santa Monica-området. Dette ble lagt merke til i Hollywood, og kort etter ble han gitt oppgaven som arrangør av konsertene i det nyetablerte Hollywood Bowl, første gang våren 1920. Han var nå også «singing impresario». I 1921 etablerer han «Nordskog Records Company», som er det første

innspillingsstudio for grammofonplater på vestkysten av USA. Innspillingsutstyret var innkjøpt for \$750 fra New York. Musikken ble fanget opp av trakter av tre, laget av svigerfaren Frank Lockwood, og overført til en nål. Denne laget rillene i en voks-skive som ble rotert med håndmakt. Til å begynne med hadde de ikke utstyr til å presse platene selv, men overlot det til Arto Records over på

Østkysten. Masterskivene måtte derfor sendes med jernbane dit. Denne gikk gjennom varme ørkenområder, og en god del materiale gikk tapt, rett og slett på grunn av at varmen smeltet skivene. Plateselskapet fikk en kort levetid, og rakk bare å spille inn 27 plater, det meste populærmusikk, men også litt orkester- og kormusikk, med vekt på det salgbare. Litt spesiell er innspillingen «I Don't Care» med «Cyclonic» Eva Tanguay, den gang kjent som «The Queen of Vaudeville», og som er den eneste kjente innspilling med henne. Nordskog selv sang den senere så kjente «By The Waters of Minnetonka», med komponisten ved pianoet. Det ble også gjort opptak av andre familiemedlemmer, som ikke ble utgitt, blant annet av broren Severin som var baryton. Allerede i 1923 var Nordskog Records Co borte, og uærlige banker ble holdt ansvarlige.

Arne Andreas begynte etter hvert å engasjere seg i samfunnsspørsmål, først lokalt og senere på delstatnivå og nasjonalt nivå. Han skrev kritiske artikler i lokale aviser, og i 1926 skaffet han seg sin egen plattform ved å gi ut en liten ukeavis «The Gridiron» (på norsk: Grillristen). Av tema som han tok opp i første nummer var: urettferdige tariffer hos telefonselskapene, nødvendigheten av mer gatelys, fast veidekke og avløp for overflatevann, samt utviklingen av byparker. På et tidspunkt begynte han å skrive seg for Andrae B. Nordskog, og det uklart hvor B'en kommer fra.

Kampen om vannrettighetene i California opptok Nordskog sterkt fra omkring 1926. Saken hadde røtter tilbake til 1902 da Los Angeles Water Department ble opprettet for å sikre tilgangen på vann til den raskt voksende storbyen. Dette ble gjort ved å lede vann fra den grøderike Owens Valley øst for Sierra-fjellene, over lang avstand gjennom en akvedukt til Los Angeles. Eiendom og rettigheter ble ervervet ved til dels ufine metoder. Nordskog gikk til harde angrep på myndighetene, i skrift og i ukentlige innslag på en lokal radiostasjon. Han baserte seg på aktiv gravende journalistikk, og fremmet en rekke konspiratoriske påstander. Det opprørte Nordskog også at skattebetalerenes penger ble brukt til skitne eiendomshandler, og han gikk til og med til søksmål mot myndighetene. Nordskog hadde finansiell støtte fra Watterson-brødrene, som var eiere av Inyo County Bank, den lokale bank i Owens Valley. Banken kollapset, etter Nordskogs mening som følge av et komplott fra myndighetenes side. Dette skapte nye problemer, og mange farmere som hadde mistet gården, mistet også den erstatning de hadde fått. Konflikten var på sitt høyeste i 1927, men på dette tidspunkt eide Los Angeles allerede omlag 90% av vannressursene i Owens Valley. Jordbruket var så godt som avviklet og store områder var blitt til ørken. Nordskog hadde utarbeidet et omfattende manuskript til en bok om «The water fraud», men lyktes ikke å få det publisert. Det er sagt at det var for uorganisert og i overkant konspiratorisk. Han oppnådde imidlertid at hans synspunkter kom med i senatshøringer, som i noen kan ha påvirket den etterfølgende lovgivning på området.

Depresjonen slo så inn i 1929, der bankenes rolle kom i søkelyset. Nordskog gikk i skrift og tale hardt ut mot bankene og krevde reformer på det økonomiske feltet. Sitt syn sammenfattet han i boken «Spiking the Gold – or Who Caused the Depression and the Way Out», som kom ut i 1932 på eget forlag Gridiron Publishing Co. Hans forslag til å få landet inn på et nytt spor omfattet opphevelse av en rekke lover på det finansielle området (National Bank Act, 1863; Coinage Act, 1873; Federal Reserve Act, 1913). Dette innebar fjerning av gullstandarden og den rollen sentralbanksystemet hadde. Han foreslo også at postsparebanken (Postal Savings Bank) skulle kunne drive som

kommerielle banker. Endelig foreslo han at kongressen skulle bevilge 1 milliard dollar til nødsarbeid i offentlig regi, og at man skulle utstede nok mynt til å kunne gi full kompensasjon til veteranene fra første verdenskrig.

Nordskog var tydeligvis på bølgelengde med W.H. Harvey, med tilnavnet «Coin», en kjent agitator for såkalt «Free Silver». Den aldrende Harvey hadde etablert The Liberty Party i 1930, ut fra misnøye med begge de to store partienes håndtering av krisen. På det nasjonale møtet i august 1931 med 786 delegater fra 25 stater, ble Harvey selv valgt som partiets kandidat til presidentvalget i 1932. Andrae B. Nordskog var til stede og ble enstemmig valgt til visepresidentkandidat. Plattformen til paritet var økonomiske reformer basert på Harvey's publikasjoner, og omfattet blant annet statlig eierskap til infrastruktur og hovedindustrier, begrensninger på eierskap og personlig formue, og selvsagt «Free Silver», dvs. forlate gullstandarden, gjeninnføre sølv i myntene og utstede mynter etter behov for å få fart på økonomien. Slagordet til partiet var «Prosperity in 90 Days». Nordskog reiste da rundt i landet og agiterte for partiet. Han anklaget banksystemet for de fleste av landets problemer, og siterte Thomas Jeffersons utsagn om «I believe that the banking institutions are more dangerous to our liberties than standing armies». Wall Street fikk også sitt, gjennom et lånt sitat at «the people...will fight you like a million wild cats», med mindre Wall Street leverte tilbake til folket eierskapet til alt som var tapt i deres hender. Av ulike grunner gikk valgplattformen i oppløsning før valget, og Harvey stilte som uavhengig kandidat, men fikk ikke mange stemmene. Harvey døde i 1936.

Nordskog fortsatte sin kamp for økonomiske reformer, og i 1936 gikk han til sak mot Federal Reserve Bank med anklager om at deres avgjørelser brøt med den amerikanske konstitusjon. Hensikten var kanskje å skape blest om seg selv. På tross av sitt sterke samfunnsengasjement fant Nordskog seg tydeligvis ikke hjemme i de etablerte store politiske partiene, hverken blant republikanere eller demokrater. Han ser ut til å trives bedre i lobby-grupper, som han ofte tok initiativet til selv. For å få utløp for sitt nasjonale politiske engasjement utga han «The New America Magazine» og «Our Nation Magazine». Allerede på tidlig 1930-tall viser Nordskog interesse for «det nye Tyskland», og knytter seg til personer og organisasjoner med formål som i hvert fall indirekte støttet ideologien der. Han er det første medlem i Los Angeles-området i German-American Bund, som ble etablert i 1936, med formål å formidle et gunstig bilde av nazi-Tyskland. Dette var en direkte oppfølger til de uniformerte «Friends of New Germany», som var åpent nasjonal-sosialistisk, og var blitt stemplet som uamerikansk. Hans engasjement stoppet ikke ved utbruddet av den annen verdenskrig i Europa. I 1941 er han meget aktiv med sikte på å holde USA utenfor krigen. Han etablerer hva han kaller United Party Movement med seg selv som nasjonal leder. I juni dette året legger han fram en såkalt fredsplan på et møte Dubuque i Iowa, i regi av America First Committee. Hans mål var en marsj mot Washington for å skape en anti-krigs lobby under mottoet «Action Now!». Etter angrepet på Pearl Harbor i desember samme år var dette initiativet dødfødt. Som så mange initiativ i USA er det ikke så vanskelig å skaffe seg en lydhør tilhengerskare, og disse strømningene ble fortsatt regnet som farlige. En rapport fra 1944, kalt «Pattern for Revolution» utgitt av The Friends of Democracy i Kansas City, lister opp med foto personer fra organisasjoner eller nettverk som representerte, etter deres syn, en fare for demokratiet. Utgangspunktet er Gerald L K Smith, som dette året etablerte sitt America First Party, og stilte til valg som president. Blant de 32 øvrige farlige personene finner vi Andrae B. Nordskog og Carl O. Stridsklev, en norskættet prest i Minneapolis med klare anti-semittiske holdninger. På listen er også «Father Coughlin», en av de første demagoger som de nådde store masser på radio, men som ikke slapp til der etter 1939. Ikke uventet finner vi også kjendisen og flyveteranen Charles Lindbergh på listen. Etter Pearl Harbor avtok naturlig nok Nordskog sine skrivelser, og det er uklart ut fra tilgjengelige kilder hvor han nå sto politisk.

Gerald L K Smith ble etter krigen i januar 1946 forhørt av komiteen for uamerikansk aktivitet i Representantenes hus i Kongressen. I sitt forsvar trekker han fram før nevnte rapport, og peker på at blant de 32 såkalt farlige, også var aktede politikere som sto på valg, og at rapporten måtte betraktes som et ledd i kampen for å hindre at disse ble gjenvalgt. Det ser imidlertid ut til at Nordskog ikke var høyt oppe på listen over de som ble anklaget for uamerikansk engasjement før og under krigen. Livet gikk videre, og om han ikke hadde annet å glede seg over, var det et lyspunkt at hans yngste datter Gloria ble berømt kunstdanserske. Gloria var primadonna i store show på 1940- og 1950-tallet, under navnet Gloria Nord. Hun mestret både isen og rulleskøyter, og hadde tilnavnet «The Sonja Henie on roller skates». Andrae B. Nordskog døde i 1962. Etterkommere driver i dag Nordskog Publishing Co, som i hovedsak utgir kristen litteratur. Prisverdig nok er mye av Andrae B. Nordskog sin skribentvirksomhet og korrespondanse gjort tilgjengelig i Online Archive of California (OAC), vedlikeholdt av University of California.

Etter denne noe lange «digresjonen» går vi tilbake til mysteriet med plateetikettene: Hvorfor var Nordskog-etiketten limt over med en annen etikett? Mange har undret seg over dette og det har vært tema for jazz-historikere. Sikkert er det at løsningen på mysteriet er knyttet til denne Spikes, som ble tilordnet eierskap til orkesteret på Nordskog-etiketten. Benjamin «Reb» Spikes var født 1888 i Dallas i Texas, men familien flyttet til Los Angeles i 1897. Han var lyshudet afro-amerikaner, og hadde diverse annet blod i sine årer, etter sigende også norsk, noe som muligens var en bløff. Han og broren John var musikere som trakterte flere instrumenter og turnerte på 1910-tallet vidt omkring i områder der de møtte omreisende New Orleans-musikere. Tilbake i Los Angeles i 1918 etablerte brødrene «The Spikes Brothers Music Store» og «Spike's Wayside Park Café», som raskt ble et midtpunkt for sorte musikere. «Reb» Spikes visste om det nystartede Nordskog Records, og nå var «Kid» Ory og hans menn i California, nærmere best på Creole Café i Oakland. Hva var mer naturlig enn å invitere de ned til Los Angeles, og samtidig spille inn plater, som de kunne selge i sin forretning. Denne var på den tid det eneste stedet i byen der man kunne få kjøpt plater med sorte artister. Ifølge Spikes kom det ofte rikfolk fra Hollywood i sine limousiner, som sendte sjåføren inn for å kjøpe «dirty» blues-plater. Egentlig var tanken at Ory og hans menn bare skulle akkompagnere to lokale blues-sangerinner, men Ory var misfornøyd med dette, og fikk senere anledning til å spille inn to melodier etter eget ønske, og disse var det altså som skapte historie. På 1950-tallet ble både Spikes og Nordskog spurt av jazzhistorikere om den dobbelte etiketten. Svarene var motstridende, men ingrediensen var som alltid, brutte forventninger og penger. Også Ory ble spurt, men han var lite villig til å snakke om saken. Nordskog hevdet at manglende betaling fra Spikes var en del av det. Han fikk også trøbbel med Arto Records, selskapet på Østkysten som presset platene. De gikk konkurs i 1923, og hadde i sin varetekt 80 master-plater fra Nordskog, som han forgjeves forsøkte å få tilbake. Nordskog Records hadde på dette tidspunkt investert i utstyr for å kunne presse plater selv, men gikk selv konkurs samme året. Man kan fundere på om ikke historien om Andrae B. Nordskog hadde tatt en helt annen vending, dersom han hadde lyktes bedre med sitt pionerprosjekt.

Litteratur

Cole, W S: America First - The Battle Against Intervention 1940-1941, The University of Wisconsin Press, Madison 1953.

Levin, F: Kid Ory's Legendary Nordskog/Sunshine Recordings – A Seventy Year Old Controversy, Jazz Journal International, July 1993.

Marcus, K: Musical Metropolis: Los Angeles and the Creation of a Music Culture 1880-1940, Palgrave Macmillan, New York 2004.

Nordskog, A B: Spiking the Gold: Or Who Caused the Depression and the Way Out, Gridiron Publishing Company, 1932, Literary Licensing LLC, 2011.

Nordskog, A B: We Bankers vs. Four Financial Fascists, Gridiron Publishing Company, 1936

Nordskog Publishing: Andrae B. Nordskog.

<http://www.nordskogpublishing.com/noteworthy-family-members/andrae-b-nordskog/>

Nordskog Publishing: Gloria Nord.

<https://www.nordskogpublishing.com/noteworthy-family-members/gloria-nord/>

News Letter Vol. 6 No. 164, September 17, 1941, Published by News Research Service Inc.

<http://jfk.hood.edu/Collection/Weisberg%20Harold%20Dies%20Committee%20Files/News%20Research%20Service%20Inc%20News%20letters/41-09-17.pdf>

NN: Pattern for Revolution, The Friends of Democracy Inc., Kansas City, Missouri 1944.

også Exhibit 8A under vitnemålet til Gerald L K Smith unde kongresshøringene i 1946

<http://jfk.hood.edu/Collection/Weisberg%20Subject%20Index%20Files/F%20Disk/Friends%20Of%20Democracy/Item%2007.pdf>

OAC: Inventory of the Andrae B. Nordskog Papers 1903-1962, Online Archives of California, University of California Riverside. http://www.oac.cdlib.org/findaid/ark:/13030/tf7s2006cg/entire_text/

Segrave, K: Wiretapping and Electronic Surveillance in America 1862-1920, McFarlane & Company, Jefferson NC 2014.

US: Hearings Before the Committee on Foreign Relations, United States Senate, Seventy-seventh Congress, U.S. Government Printing Office, Washington 1941 (Extract: Nordskog, A B: To Promote the Defense of the United States)

US: Hearings Before the Committee on Un-American Activities, House of Representatives, Seventy-ninth Congress, Second Session, H.Res.5, U.S. Government Printing Office, Washington 1946. (Testimony of Gerald L K Smith)

Walton, J: Western Times and Water Wars: State, Culture, and Rebellion in California, University of California Press, Berkeley & Los Angeles 1991.

Whisenhunt D W: Utopian Movements and Ideas of the Great Depression – Dreamers, Believers and Madmen, Lexington Books, Plymouth UK 2013.